16452
16.452
-50

Budapest, 1934. január 5. 5694. Tévész 18. — 40 fillér — X. évfolyam 1. sz.

אללגעמיינע יידישע צייטונג — ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: Groszberg Lipót זצ"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti: Groszberg Jenő

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA Hírlapkönyvtár I. növedéksorszám 19.34/188

A tizedik évfolyam elébe

Lapunk mai számával a X. évfolyamába lép. Amikor kilenc év előtt megdicsőült emlékű főszerkesztőnk: *Groszberg* Lipót זללה"ה a lapot megindította, kétkedéssel néztek a vállalkozás elé a magyarországi orthodoxiában. Némelyek céltalan és kilátástalan vállalkozásnak tartották egy orthodox lap megjelenését olyan társadalomban, ahol már más irányú felekezeti lapok vannak elterjedve. Voltak, akik azt hitték, hogy egy orthodox lap, amely természetszerüleg nem dolgozhatja fel a mai zsidó társadalom összes megnyilatkozásait, amely nem vehet tudomást a névleges zsidóság — szemre nézve tetszetős, de tartalomra sokszor értéktelen — eseményeiről; belsőleg, tartalmilag sem képes majd felvenni a harcot többi lapokkal és nem találhat utat az orthodoxia széles rétegeihez, amelyeknek, felületesen nézve a dolgot, lelki szükségletéhez nem tartozik az orthodox ujság. Az elmult kilenc esztendő rácáfolt mindezekre a fitymálásokra és kifogásokra és tanulságot tesz létjogosultságunk és szükségességünk mellett.

Kilenc esztendő óta állunk a vártán és a napi eseményeket az orthodoxia örökérvényű szempontjai szerint igyekszünk megérteni és ilyen irányban felvilágositani olvasóinkat, különösen a fiatalságot, amely inkább ki van téve a modern s felkapott léha jelszavak hatásának. *Legszentebb meggyőződésünk szerint anyagi körunkra*, de még megalkuvásból sem irtunk le egy sort sem, amely ellenkezett volna az orthodoxia szellemével és érdekeivel. Mindig gondoltunk arra, amit a megdicsőült budapesti orthodox főrabbi *Reich Koppel* z. c. l. mondott az orthodox zsidó sajtóval kapcsolatban: *A rabbi d'rosója csak egynéhány emberhez szól, az ujság azonban egyszerre az egész ország zsidóságához.* Visszanézve az elmult kilenc esztendei működésre, meg kell állapitanunk, hogy sokat kellett küzdenünk félreismeréssel, rosszakarattal. De ezzel szemben ott látjuk s érezzük a ragaszkodásnak, a velünk való érzésnek számtalan megható bizonyitékát. Különös szeretettel és hódoló tisztelettel kell megemlékeznünk a *magyar orthodox rabbikar kitünőségeiről*, akik felismerték a lapunkban rejlő alkalmas eszközt az orthodoxia eszméinek és eszményeinek hirdetésére és mindenkor támogattak bennünket. *Van már egy nagyszámú ifjuságunk, mely lapunkból meriti életfelfogását.* Ha több orthodox, magyar nyelvű publikációt olvasunk, találkozunk bennük a mi sajátos beállításunkkal, egyéni frazeológiánkkal, sőt ortográfiánkkal, *ami kétségkivüli bizonyitéka belső hatásunknak.*

Ben Azaj ismert mondása értelmében, *hálát mondunk a multért és fohászkodunk a jövőért (najszén hajdoó al hoovar v'czajék leoszid).* Köszönjük összes barátainknak, támogatóinknak hozzánk való jóságát és kérjük további ragaszkodásukat, *nem a mi személyünk kedvéért, hanem a mindnyájunk előtt szent vallási törvényeink és hagyományaink érdekében.* — A jövőre, az egyre sötétlő és komoran gomolygó jövőre nézve, pedig könyörgünk a Mindenható I'ténhez, hogy acélozza meg akaraterőnket, sikeresitse munkánkat, hogy *hoasziri jihje kajdes* a tizedik évfolyam is szent legyen, szentelve, az Örökkévaló tanának és akaratának, hogy a most *kezdődő évfolyam hasábjain minél örvendetesebbet tudjunk közölni, úgy az egyetemes orthodox vallásosság, mint olvasóink egyéni üdve és jóléte szempontjából.* ויהי נועם ד' עלינו אכי"ר.

A „Chaszam Szajfer" fényéből

Rendkivül érdekes és értékes könyvvel gazdagodott az orthodox irányú német nyelvű szépirodalom. Schachnovitz, a frankfurti *„Israelit"* kitünő szerkesztője, sok szépirodalmi mű szerzője, ismét közrebocsájtotta egyik kiváló alkotását. A mű cime: *„Licht aus dem Westen"* (Világosság nyugatról) és az újkori zsidó történet egyik legnevezetesebb korszakát vetiti elénk, azt a korszakot, amikor a XVIII. század utolsó negyedében a gettó falai kezdettek összeomlani, a gettóba zárt zsidó az európai társadalomba elhelyezkedni kivánt és akkor elébe tárult a nagy probléma: miképen fogja a régi hagyományait, a gettóbeli viszonyok által megerősitett vallási formáit megtartani a külvilág nyomása és ellentétes hatása közepette? Szerző úgy nevezi művét, elbeszélés a gettó alkonya (Ghettodämmerung) idejéből. A zsidó történet feszültséggel telitett e korszakának keretében megrajzolja a maga gigantikus nagyságában a *Chaszam Szajfer* egyéniségét. Az ő személye köré csoportositja az eseményeket. Felvonul előttünk az előző korszaknak több nagysága, előttünk jár-kel és tanit a frankfurti *R. Nószon Adler*, bemutatja nekünk a hirneves prágai főrabbit: a *Najdo Bijehüdo* világhirü szerzőjét. Kalejdoszkópszerűen lejátszódnak előttünk az akkori zsidóság összes eseményei, mindez azonban csak alapzatot képez a *Chaszam Szajfer* fényalakjának kidomboritására. Schachnovitz érdekfeszitően tud elbeszélni, de azért minden sora az életből van véve és át van szöve a szent irodalom szellemétől. Költői erejének csúcsteljesitménye az a rész amelyben leirja a „Chaszam Szaj-

fer" utolsó *Hajsánó Rabbó*-ját, *S'mini Aczeresz*-ét és *Szimchasz Tajró*-ját Pozsonyban. A Zajhár mondásával kapcsolatban mutatja be nekünk, hogy a nagy lélek miképen szándékszik elhagyni a porhüvelyt, az egész olyan misztikus, olyan megragadó, mintha egy részletet imádkoznánk a szent Zajhárból, azt a részletet, amikor a szent mester *Rabbi Simajn Ben Jajchoi* összegyüjti megdicsőülése előtt a tanitványait s tanitja őket. A Chaszam Szajfer előrelátja a bekövetkező eseményeket s elmondja halálelőtti megdicsőülésben, hogy a zsidóság egy része el fog pártolni a szent hagyományoktól, megszentségteleniti az ünnepeket, elhagyják az étkezési törvényeket, összekeverődnek a népekkel, de akkor viszont bekövetkezik az idő, amikor az eltávolodottakat a világi hatóság fogja visszadobni a zsidóságba és meg fog valósulni a Szentirás nagy feddő szózatának *(Tajchocho)* utolsó mondata: „Felajánlkoztok majd szolgáknak és szolgalnőknek és senki nem fog benneteket megvásárolni" *(V'hiszmakartem... v'én kajne)*: Azaz: hiába akar majd a zsidó beleolvadni, nem sikerül. Ez tehát a nagy feddő-beszéd egyetlen vigasztaló kijelentése.

A rendkivül szép könyvre visszatérünk majd és részleteket közlünk belőle. A 408 oldalas mű a *Zsidó Ujság* kiadóhivatala által is megrendelhető.

Hajsza a nemesebb érzésü nem-zsidó tudósok ellen Németországban

Prágából jelentik: A Prager Tageblatt egyik munkatársa, aki maga is német menekült, megállapítja, hogy miután elmozdították állásaikból és kikergették Németországból a zsidó tudósokat, most azon nemzsidó tudósok ellen indítottak háborut, akik nem vetik alá magukat teljes mértékben a jelenlegi rezsimnek. Igy az utóbbi időben számos tiszta árja származású tudósnak kellett elhagynia Németországot.

A lap megállapítja, hogy a németországi főiskolák, melyek első helyen állottak mindig és legnagyobb büszkeségei voltak Németországnak ma súlyos válságban vannak. Már arra is gondolnak, hogy egyes főiskolákat és akadémiákat egyszerüen megszüntetnek. A tudományos munka is teljesen megbénult. Minden diák tagja kell, hogy legyen az SA-nak vagy az SS-nek. Számos klinika és intézet szakszerü vezetés nélkül maradt és nem tudják betölteni a megürült helyeket. A laboratóriumokban szünetel a munka, az apparátusok pedig be vannak takarva. Az oktatás és a kutatómunka nívója ijesztő tempóban sülyled. A cikkíró megnevez számos neves árja származású tudóst, akiket lemondásra kényszerítettek, vagy maguk mondottak le katedráikról. Igy elűzték mindazon fizika-teoretikusokat, akiket a „hazaáruló" Einstein barátjának minősítettek. A lap megállapítja, hogy hosszú évtizedekre lesz szükség ahhoz, hogy helyrehozzák azokat a súlyos károkat, melyeket a jelenlegi rezsim mért rá a németországi tudományos életre és amellyel súlyosan lesüllyesztették a német tudomány színvonalát.

*

A zsidómentes német sajtó

Berlinből táviratozzák: Néhány héttel ezelőtt a lapok hírt adtak arról, hogy a kormány külön törvényt készít az írókra vonatkozólag. A törvénytervezet január 1-én már életbe is lépett.

Az uj német írótörvény előírja, hogyha valaki 1933. december 31. után is írói foglalkozást akar folytatni, úgy fel kell vétesse magát a német sajtó birodalmi és országrészi szövetségének foglalkozási listájára. Nem árja származású egyénekre csak akkor alkalmazható kivétel, ha ezt a törvényhez csatolt végrehajtási utasítási utasítás megengedi. A végrehajtási utasítás szerint olyan egyéneknél, akik a világháboruban a fronton harcoltak Németországért vagy szövetségeseiért és akiknek fiai, vagy szülei elestek a háboruban, kivétel tehető.

Jóliehet tavasz óta szakadatlanul tart a német sajtó megtisztítása a zsidóktól, vagyis a zsidó íróknak és munkatársaknak a lapok szerkesztőségeiből való elbocsátása, mégis január 1-re az uj törvény életbeléptetésével a zsidó és zsidó származású íróknak ujabb százai vesztették el egzisztenciájukat.

A törvény külön foglalkozik a zsidó írókkal és leszögezi, hogy azon zsidó íróknál, akik zsidó lapoknál akarnak dolgozni és zsidó irodalommal akarnak foglalkozni, kivétel tehető.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר ויקחו להם
מאננא ציגאריע של פסח
„MANNA"
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hechserével van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

Gestettner bélyegzőgyár
Ruggyanta és rézbélyegzők, pecétnyomók, pecsétbélyegek, zománctáblák, számozógépek, himzőminták, acélplombák stb. ÚJPEST, Árpád-ut 161
Telefonhivó: 94—0—21.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete
Budapest, VI., Teréz-körut 8. sz.
Szemüvegek, látcsövek, hőmérők
Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőrfelvételek szakszerü kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót menórát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat
Heiden Leó
ékszerésznél,
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

Használt perzsa és mindenfajta szőnyegek
alkalmi vételekből, rendkivül olcsón eladók.
Vogel László, Dob-utca 30
TELEFON: 44—3—17.

Hitközségeink válsága

Irta: **Büschitz Lázár**, a dunaszerdahelyi orth. hitközség elnöke

A változott gazdasági viszonyok egészen uj helyzet elé állítják az emberi társadalmat, de különösen bennünket zsidókat. A régi gazdasági berendezettség alapjai meginogtak, rombadőltek, szükséges tehát nekünk is a megélhetési lehetőség uj útjait keresni — az elhelyezkedés felé vezető járatlan és göröngyös pályán. A válság általános jellegű, ez szinte fölösleges megállapítás s nem is célom ezen kérdésről általánosságban beszélni, ez nem tartozik egy felekezeti lap hasábjaira, csupán zsidó vonatkozásban kívánok vele foglalkozni.

Kétségtelen, hogy a gazdasági válság mélyenjáró problémáinak tárgyalásánál külön szakaszt kell, hogy képezzen a zsidóságot érintő rész, mely sok tekintetben speciális, tehát eltérő az általánosságtól s más szemszögből kell megítélni. Mert a zsidóság helyzete a mai időkben kétszeresen nehéz. A gazdasági-társadalmi elhelyezkedés nekünk éppen úgy meg van nehezítve, mint minden más polgárnak, akár egyik, vagy másik országban. *Súlyosbítja helyzetünket azonban egy másik körülmény, hogy mi, kiknek vallási intézményeink fenntartása életszükséglet, a fenntartáshoz szükséges anyagi eszközök hijján, még válságosabb helyzetbe kerültünk.*

Egyelőre csak az utóbb említett körülményre akarok kitérni. A legvirágzóbb hitközségek anyagiakban a tönk szélére kerültek, eladósodottság következett be, a vallási intézmények fenntartása, a funkcionáriusok, az alkalmazottak javadalmazása legyőzhetetlen akadályokba ütközik. Oly fontosnak tartom a felvetett tárgy ezen fázisát, hogy mindenekelőtt ezzel foglalkozom.

Mindjárt azzal a sajnálatos megállapítással kell kezdenem, hogy

a bajok kútforrása nagy részben hitközségeink szervezetlenségében keresendő.

Minden félreértés elkerülése végett szükségesnek tartom előrebocsátani, hogy csupán szlovákiai vonatkozásban értendők eme megállapításaim, s hogy itt is minden személyi célzás részemről teljesen ki van kapcsolva. Rendelkezem annyi önfegyelemmel, hogy mindvégig tárgyilagosságot tudjak diktálni önmagamnak. Enélkül nem is élnék a joggal, hogy eme kényes kérdéssel nyilvánosan foglalkozzam.

Mint az előbb említettem, a helyes szervezettség hiánya a zsidó közéletünk egyik legnagyobb betegsége. A szervezettség erőt, kitartást jelent és védelmet nyujt bármilyen oldalról jöhető illetéktelen és káros befolyás érvényesítése ellen. Az a létező szervezettség, amire itt mindenki gondolni fog, s amiről természetesen én sem feledkeztem meg, a jelenlegi formájában távolról sem kielégítő. A gyakorlatban nem jelenti azt az érdekképviseletet, amire a hitközségeknek szükségük van; létesítése, életrehívása alkalmával talán még elgondolásban sem volt annak szánva, s így nincs mit csodálkozni azon, ha kellő időben nem tudja szolgálni azt, amit a hitközségek eminens érdeke megkövetel. Ennélfogva a hitközségeknek nem áll módjukban érdekeiket kellő súllyal kifejezésre juttatni, nincs az a fórum, amely adott esetben védelmükre kelne. Számtalanszor tárul a figyelő elé az a sivár kép, midőn a hitközségek alul maradnak a küzdelemben, még akkor is, ha egy hitközséggel szemben egyéni érdekeket támasztanak.

Hosszú évek során szerzett tapasztalatok, megfigyelések leszűrődése képezik ezen megállapításaim alapját. Konkrét formában kifejezve:

szükséges volna az országos szervezeti szabályzatok módosítása és a hitközségi alapszabályok egységesítése.

A szervezeti szabályzatokban a hitközségek önkormányzati jogát pregnánsabban kellene kifejezésre juttatni. A hitközségi gazdálkodásban pedig ki kell mondani a helyzet komolysága által diktált takarékossági rendszert. A közép- és nagyobb hitközségek összeroppannak a terhek súlya alatt. Sok intézményt lehetne kis jóakarattal — a vallási követelmények teljes megóvása mellett — összevonni s ezáltal sokat megtakarítani. A kényelem, a megszokottság nem lehet elfogadható érv akkor, amikor a teherviselő hitközségi tagok kenyérgonddal küzdenek s véres verejtékkel szerzik meg a községi terhek hozzájárulásához az anyagiakat. A mai nehéz idők egy jobb, okszerűbb gazdálkodási rendszerre való mielőbbi áttérést diktálnak. A mai rendszer folytatása mellett az utolsó energiánkat is felemésztjük; a leglehetetlenebb helyzetbe sodorjuk hitközségeinket, féltve őrzött intézményeinket tesszük kockára.

Vannak különböző problémáink, melyek sürgős megoldásra várnak.

Ilyen például a most már mindinkább előtérbe szoruló jesiva-ügy, vagyis a jesivákból kikerülő fiatalság elhelyezkedésének kérdése. Az úgynevezett „szegény-ügy" szintén pozitiv alapokra volna fektetendő. Szerintem minden községben központosítani kell ennek irányítását s a teherviselés igazságos megosztásáról kell itt gondoskodni. Az egyedül célravezető mód, ha minden hitközség beállít költségvetésébe megfelelő összeget e célra, melyből a szegények, a segélyre szorultak, gyors és megfelelő módon kielégíthetők lennének. Ezeknek a szegényeknek nem kellene lealázni magukat és nem kellene annyi időt a pár korona összegyűjtésével eltölteniök. De a segélyadóknak is megkímélést jelentene ez, mert ezáltal meg lennének kimélve sok céltalan zaklatástól. Kifelé pedig megszünne az a sajnálatos anomália, melyet ezen sorsüldözött testvérek tömeges koldulása okoz, s ami másfelekezetüek előtt visszatetszést kelt. (Ruszinszkóban be is vezettek már egyik-másik hitközségben, így Munkácson, hasonló intézményt.)

A *maczesz*-készítés körül is lehetne takarékoskodni, ha annak sütése nagyobb centrumokban történne. Ez nagyon csökkentené az előállítási költségeket, de még a minőség szempontjából is csak előnyt jelentene s a rituális felügyelet is egységes, de annál intenzívebb lehetne. A divergáló vélemények és interpretálások körüli ellentétek kiküszöböltetnének.

*

Én csak nagy körvonalakban rajzoltam le a teljesítésre váró feladathalmazatot, az általam megjelölt formák nem véglegesek, ez csak az első lépés legyen a megvalósítás felé.

Célravezető volna egy nagy országos értekezlet egybehivása,

melyen a hitközségek képviselőinek módot nyujtanának a hibák feltárására, s hogy azok orvoslására javaslatokat tehessenek.

Az ilyen értekezletet megelőző eszmecsere a sajtó útján szintén nagyon üdvös volna, s remélem, hogy a *Zsidó Ujság* szerkesztősége a lapot, mint az erre hivatott s legelterjedtebb orth. zsidó sajtóorganumot a cél szolgálatába állítaná tárgyilagos hozzászólások számára. - (Készséggel! — *Szerk.*)

A román miniszterelnök tragédiája

Az egész világsajtó megdöbbenéssel tárgyalja *Duca* román miniszterelnök meggyilkoltatását egy vasgárdista fanatikus diák által, egyben rámutat ezzel kapcsolatban a felelőtlen izgatás s a zsidógyűlölet féktelensége szomorú eredményeire és végzetes konzekvenciáira.

A világzsidóság is mély részvéttel viseltetik a liberális román államférfiú tragikus kimulása fölötti gyászban, annál is inkább, mivel az elhunyt az antiszemitizmus elleni küzdelmet vette programjába. Amint megirtuk, a most lefolyt választásokon az erdélyi orthodoxia is a liberális kormánypárt mellé sorakozott.

A vasgárdisták gyalázták meg 4 évvel ezelőtt a nagyváradi zsidó templomot és széttépték a Tóratekercseket. Zsidókon kezdték a gyilkolást s a miniszterelnökön folytatták.

Reméljük, hogy most már a vasgárdista zsidóellenes terror, úgyszintén a szászok körében elhatalmaskodott hitlerista agitáció, egynéhány évre le fog tünni a közéleti porondról és megszűnik hatalmi tényező lenni Romániában.

A német helyzet

Hitlerista mosakodás Juda Makkabi miatt

Händel a híres zeneszerző „Judas Makabeus" című híres művét a filharmónikusok most adták elő Berlinben. Mivelhogy úgy a cím, mint a tartalom egy csöppet sem árja, a művet előadó filharmónikus társaság a berlini lapokban közzétette, hogy „a makkabeusok népe nem tévesztendő össze a mai zsidókkal", mert a makkabeusok voltak az ország igazi bennszülöttjei az amonitákkal és a galileaiakkal együtt, azután jött Mózes és leigázta ezeket a bennszülött földművelő törzseket. Ez a bődületes hazugság nemcsak tajtékzó zsidó gyűlöletről tesz tanuságot, hanem arról, hogy az árja németek olyan reprezentáns testülete, mint amilyen a filharmónikus társaság, teljesen járatlan a bibliában, mert különben tudná, hogy a makkabeusok nem voltak külön nép, hanem egy zsidó család, s ha ezt tudták volna, valamilyen más maszlagot igyekeztek volna a lapokban elhelyezni.

Az uj pogány német egyház ellen

A bajor katholikus egyház feje **Faulhaber** müncheni érsek most egymásután több beszédben foglalkozott az úgynevezett német keresztények törekvéseivel, amelyek azt célozzák, hogy az uj német egyházban az ótestamentumot, sőt még az ujat kiküszöböljék. Az érsek a leghatározottabban kikelt ez ellen. Több beszédben dicsőitette az ótestamentumnak az emberiség erkölcsére és műveltségére gyakorolt üdvös befolyását és hangsúlyozta azt a hálát, amelyet az emberiségnek éreznie kell az ótestamentumot megalkotó zsidó néppel szemben. Az érsek szabadon beszélhet, nem kell félnie a hatóság részéről jövő retorzióktól, mivelhogy a most Rómával megkötött konkordátum értelmében, Németország a katholikusoknak teljes szabadságot ad belső egyházi ügyekben. Az érsek hangsúlyozza ugyan, hogy, amikor a zsidóságot dicséri, akkor csak a bibliai koru zsidóságot érti, a mai zsidóságról nem beszél, de azért a beszédek rendkívül nagy hatást érnek el. — A német keresztények mozgalma ellen az evangélikusok körében is nagy ellenmozgalom támadt. Igy például háromezer evangélikus lelkész aláirt egy nyilatkozatot, amelyben azt mondják: „Nem akarjuk magunkra zúditani a prófétának szemrehányását, hogy „néma kutyák vagyunk", hanem tartozunk népünknek azzal, hogy ellene szegüljünk az igazság meghamisításának. Határozottan az ó és az uj testamentumból álló szentírás mellett teszünk vallomást.

Egy vérvádszerű rágalom

A régente előkelő berlini „Börsen Zeitung" a következő hazug hírt közölte Londonból ilyen címen: „Zsidó légi támadás Németország ellen". Londonban olyan tervről beszéltek, hogy zsidó légi támadás készül a német városok ellen. Egy angol repülő a terv keresztülviteléért 10 000 márkát kap. Egy névtelen zsidó adta oda a pénzt. Minden már készen volt, de az utolsó pillanatban befolyásos zsidók lefujták a tervet, mert attól féltek, hogy egy ilyen légi támadás kellemetlen hatással lehet az angol-német viszonyra. — Eddig a „Börsen Zeitung" jelentése. A hírnek hazug volta szemmel látható és ha nem volna olyan szomorú, akkor emlékeztetne az egyszeri falusi fűszeres esetére. A fűszeres a városban lakó nagykereskedőhöz levelet ír, amelyben felsorolja, hogy milyen árukra van szüksége. Miután a hosszú listát megírta, következő utóiratot fűzte hozzá: „Most jön be a feleségem és ő azt mondja, hogy nem kell semmi. Tehát egész megrendelésem tárgytalan, de azért elküldöm a levelet." Itt is így van: „ismeretlen" zsidók fölbérelnek egy „ismeretlen" aviatikust, jönnek „ismeretlen" zsidók és meghiusítják a tervet. Kiderül, hogy az egész nem igaz, de a szenzáció megvan.

Hét zsidó párt Berlinben

A német zsidók jelenleg a hitleri nyomás következtében egy birodalmi képviselőségben egyesültek. Ez a Reichsvertretung, vagy 7 pártot egyesít magában, nem számítva az orthodoxokat, akik nincsenek képviselve a birodalmi képviselőségben.

Az úgynevezett nemzeti német zsidó párt vezetője Dr. Neumann beteges kitartással, s az önérzet teljes megtagadásával azt hirdeti, hogy a zsidóságnak teljesen le kell vetkőztetni vallása keleti zománcát, szét kell szakítani a külföldi zsidósággal való kapcsolatát és akkor a hitleristák majd magukhoz fogadják.

Egy másik párt neve: Német előőrs, a célja: beletörődni a jogfosztásba és ezt normális állapotnak elismerni a német haza érdekében.

Alakult egy párt, ilyen címen: Megujhódási mozgalom, amelynek vezetője: Dr. Wojda, aki a multkor kínos feltünést keltett azzal, hogy egy berlini templomba összehívott tárgyalás alkalmából, a szószékre hajadonfővel lépett, amíg a jelenlevők tiltakozására le nem ment. E párt szerint az eddigi német zsidóság tulzottan orthodox, vagy cionista, és ezért még jobban el kell németesíteni a zsidókat, akkor beilleszkedhetnek a hitlerista államba.

Külön tömörültek a zsidó front-katonák.

A Zentralverein, amely a hitlerizmus kitöréséig a neológ zsidóság képviselője volt még tovább fenntartotta szervezetét.

Van azután egy kimondott cionista párt és egy közvetítő párt, amelynek élén a németországi volt „Benaj B'risz" páholyok nagymestere: Leo Baeck rabbi áll. Mindezek a pártok most egyesitve vannak a birodalmi képviselőségben (Reichsvertretung). Természetesen csak a közös nyomás tartja ezeket a különféle elvű és gondolkodású szervezeteket együtt s így tulajdonképen kivánatos volna, hogy ez a képviselet minél előbb felbomoljon, mert jele volna annak, hogy nincs rá szükség, mert az elnyomás engedett.

BECKERT HUGÓ
parókakészitő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

Miniatürök

a zsidó történetből

— *R. Simajn Günzburg* (1507—1586) —

A XVI. század másik fele Lengyelországban a Tóra-tanulás fénykorszaka volt, hisz abban az időben működött ott a רמ"א, a *Sülchon Orüch* kiegészítője, a *M'harsal;* a *L'vüs* hires szerzője: *R. Mordechai Jofe.*

A katolikus országba akkor kezdett beszivárogni a Luther által meginditott reformáció. A pápa ennek leküzdésére Lengyelországba küldte *Lipomano* nunciusát. Ez a domonkosi papok segitségével a nép katolikus buzgalmát egy zsidóellenes mozgalommal akarta lángralobbantani. Akadt mindjárt egy leány, aki elmondotta a következőket:

— Szochaczew városka zsidósága tőlem vásárolt egy templomból ellopott ostyát, megtisztátalanították azt, majd viszsza csempészték és azóta vérfoltos...

(Természetes: az ostya a nedvességtől foltokat kapott) Erre lefogták a három megjelölt zsidót és a chelmi püspök közbenjárt Zsigmond Ágost királynál, hogy végeztesse ki a szerencsétleneket. A király pohárnoka, aki titokban protestáns volt, megmagyarázta a királynak az egész vád alaptalanságát. Erre a király elrendelte a szerencsétlenek szabadlábrahelyezését. A levelet vivő futárnak azonban a püspök olyan hamisitott levelet adott át, amelyben a király elrendeli a kivégzést. Természetesen kiderült utólag, amikor késő volt, hogy visszaéltek a király nevével és emiatt nagy megbotránkozás tört ki a pápai nuncius ellen. Maga a király azt mondta neki:

— Nem óhajtom, hogy olyan balgának véljenek engem, mintha elhinném, hogy egy átfúrt ostyából vér folyik.

A király az eset következtében elrendelte, hogy ha ezentúl a zsidók ellen vérvádat vagy az ostya elorozásának vádját emelik, akkor a pert maga az országgyűlés tárgyalja, és ne holmi feltevések folytán, hanem csakis megbizható tanúk és bizonyitékok alapján hozzon itéletet.

A királynak eme igazságos intézkedését az ő udvari orvosa *S'lajmaj Askenazi* idézte elő. Ez az orvos Olaszországból származik, lengyelországi működése után Törökországba került, hol kiváló diplomáciai tehetsége folytán nagy tekintélyre tett szert.

Kedvezően befolyásolta a királyt egy *Reb Simajn Günzburg* nevű férfiú, aki a pózeni hitközség élén állott. Rabbi Simajnt az akkori kútforrások, gazdag, tudós, jótékony és szerény embernek mondják, aki a királyi udvarban rendkivül sok barátot szerzett, s ezek a barátok segitségére voltak neki abban, ha valami zsidóellenes intézkedést meg kellett hiúsitani. Szerénységénél fogva az egyes esetek ismeretlenek maradtak, de a szochaczewi eset után kiadott kedvező rendelet kibocsátásán sikeresen fáradozott.

Egy munkácsi leány polgári chaszeneja telefonon, Amerikában lakó völegényével

Prágából jelentik: „Amerika és Csehszlovákia között megkötötték az első telefonházasságot. Egy munkácsi leány, Weisz Hermina ment férjhez telefon útján Lebovics Benjámin Csikágóban élő amerikai állampolgárhoz. Lebovics néhány évvel ezelőtt vándorolt ki Munkácsról, megszerezte az amerikai állampolgárságot s miután menyasszonyát a zárt kvóta miatt nem tudta áthozni, most telefonon vette őt feleségül, úgyhogy a leányból amerikai állampolgárnő lett s beutazási engedélye kiadásának most már semmi sem áll útjában. A telefon-házasságot a prágai amerikai konzulátuson bonyolitották le. Az esketést az illetékes csikágói kerületi bíró végezte s ő tette fel telefonon a kérdést Weisz Hermának, hajlandó-e férjhez menni Lebovics Benjáminhoz. Ezután Lebovics lépett a telefonhoz és ő is kimondta a boldogító igent. Az egész aktust egy háromperces telefonbeszélgetés keretében bonyolitották le s a beszélgetés mindössze 1490 cseh koronába került."

Ifat. eng. villanyberendezési és műszaki vállalat.
KATZ LIPÓT
Budapest, Dob-utca 24. Telefon: 44 1-56

Egy lengyel rabbi perli Németországot

Genfből jelentik: A hitlerista atrocitások egyik legelső áldozata Fränkel rabbi, aki Lengyelországból Németországon keresztül utazott és akit egy hitlerista különitmény sulyosan megsebesitett, most Genfbe érkezett és ott perli a német államot. A perben a főtanu a berlini lengyel konzul, aki a merénylet után meglátogatta a megsérült rabbit.

Társasutazás a Szentföldre

Engel Salamon (Bpest) szentföldi társasutazása a Cosulich-Itala *„Martha-Wash'ngton"* és *„Conte di Savoia"* 50.000 tonnás csodahajóján 1934 február február 12-től március 8-ig 4 napi tartózkodással Egyiptomban. Purim ünnep a *„Conte di Savoian.* A részvételi díj Budapesttől Budapestig 666 pengő és 8 angol font. Az utazás résztvevőinek alkalmuk nyilik a csodás *Martha Washington* óriási óceángőzösel a haifai új kikötőbe jutni és teljes hét napot a Szentföldön tölteni. Megtekintik Haifát, Tibériast, Jeruzsálemet és Tel-Avivot, ahonnan folytatják az utat Egyiptomba az *Italia* hajótársaság 50.000 tonnás csodahajóján, a *„Conte di Savoia"*-n, mely közel másfélszer oly hosszu, mint Budapesten a parlament épülete és tizenegy emelet magas. Aki üzletileg óhajtja a 7 napot a Szentföldön eltölteni és csupán a vasuton és hajón tart a társasággal, annak a 8 fontot nem kell megfizetnie. A hajó és vasuti jegyek 3 havi érvénnyel birnak és bármely luxusgyorsgőzösre és gyorsvonatra érvényesek. A kabinhelyek beosztása a jelentkezés sorrendjében történik *Részletes prospektus a „Lloyd Triestino" magyarországi irodájánál: Thököly-út 2, és az utazás rendezőjénél Engel Salamonnál VII., Péterffy Sándor-utca 27. (Telefon 38—1—48) alatt kapható.* Jelentkezni január 15-ig lehet.

KOHN DEZSŐ
„UNIVERSAL" KÖNYVKÖTÉSZETE
BUDAPEST, KIRÁLY U 32.

Divatos, ízléses parókák hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Epizódok
a Talmudból

— Növendékei vigasztalják a mestert —

Amidőn R. Jajchonon ben Zakkajnak fia elhunyt, tanitványai elébe járultak, hogy megvigasztalják. Először R. Eliezer ben Hajrknajsz ment be és azt mondta neki: Mester, engedd meg, hogy mondjak valamit.

— Szólj!...

— Az első embernek is volt egy fia, meghalt és megvigasztalódott, amint ezt a Tóra elmondja, mert később született fiát úgy nevezte: „Sész", azaz hogy I'ten kárpótolta őt egy másik gyermekkel.

— Nem elég a saját bajom, felelte R. Jajchonon, még emlékeztettek az első ember fájdalmára?

Utána bement Rabbi Jehajsüá:

— Mester, engedj meg egy szót.

Amikor megkapta az engedélyt, azt mondotta: „Jóbnak *(Ijajv)* voltak fiai és leányai, egy napon haltak meg és mégis megvigasztalódott, amint ezt a Szentirás mondja, hisz Jób felkiáltott: I'ten adta, I'ten vette, legyen az Ő neve áldott" — vigasztalódj meg tehát Te is."

— Nem elég a saját bajom, még eszembe juttattad Jób fájdalmait?

Elébe járult azután Rabbi Jajszé, engedélyt kért és azt mondotta: „Aharajnnak két nagy gyermeke halt meg és ő mégis hallgatott" a Tóra szerint, ami azt jelenti, hogy megvigasztalódott, Te is vigasztalódj meg." Hangzott a felelet: Nem elég a magam baja, még emlékeztetsz Aharajnnak fájdalmára?

Az utána következő Rabbi Simajn azt mondotta: Dávid királynak is volt gyermeke, meghalt, és megvigasztalódott, mert igy van irva „Dávid megvigasztalta Bász Sevát, a feleségét. Mondta a Mester: Nem elég saját bajom, emlékezetembe idézed Dávidnak a szenvedését is?

Bejött erre Rabbi Elózor ben Azarjó és a következőket mondotta:

— A király egy embernél letétbe helyezett egy drága kincset. Az ember naponkint nyugtalankodott és sirva emlegette: jaj nekem, hogyan birom ezt a letétben levő királyi kincset megőrizni teljességben. Mesterem, neked is volt egy fiad, kincs volt, a mennybéli Király adta neked, tanulta a szentirást, a Misnát, a *halochokat*, az *agodókat* és most eltávozik a világból büntelenül. Vigasztalódhatsz azzal, hogy visszaadtad a rád bizott letétet teljesen hibátlanul.

Erre azt mondta neki a Mester: Rabbi Elózor fiam, megvigasztaltál engem, mint ahogy az emberek megvigasztalhatják az ő embertársaikat.

(Ovajsz d'Rabbi Nószon 14)

A Szentföldről

Az angol rendőrség razziái a turisták ellen

Tel Avivban, mint közöltük, a szélső cionista (revizionista) tüntetők összeütköztek a rendőrséggel, amely őket meg akarta akadályozni a palesztinai kormánynak a palesztinai bevándorlást rendkívül megnehezítő ujabb megszorító rendszabályok ellen rendezett tüntetésben. Az összeütközés alkalmából a zsidó Gófer rendőrfelügyelő igen súlyosan sebesült meg, megsebesült továbbá négy zsidó és négy angol rendőr. A nyomozás megindult, de a tel-avivi polgármester már most kiadott egy nyilatkozatot, mely elítéli a tüntetést, de megállapítja, hogy ami most folyik a hatóság részéről, az a turisták utáni vadászat, nem méltó egy civilizált társadalomhoz. Demoralizálólag hat továbbá az, hogy a kormány egy csomó denunciánst pénzel, akik az úgynevezett illegálisan letelepedettek után leskelődnek s feljelentik őket. Szégyenletes, hogy a rendőrség még gyermekeket is felhasznál spicli-szolgálatra. Közbe több helyen a nép elveri azokat, akiket denunciálással gyanusít.

Beduinoknak szabad bevándorolni

Az elmult hónapok során tömegesen érkeztek arab beduinok Transjordániából Haifába, ahol munkát vállaltak. Számukat hozzávetőlegesen 2000-re becsülik. 500-at közülük a vámőrségnél és a kikötőben foglalkoztatnak. Haifában egy utcai verekedés során 200 arabot vettek őrizetbe, akik közül egyetlen egy sem tudta igazolni magát. Megállapítást nyert, hogy 100 közülük Transjordániából és 100 Syriából érkezett az országba. Jeruzsálemben és az egész országban azonban a zsidók elleni razziák szünet nélkül folynak tovább.

Tetszésszerinti munkaszüneti nap

Palesztinában a kormány egy javaslattal foglalkozik, amelynek értelmében Jeruzsálem, Jaffa Tel Aviv és Haifa városokban minden — akármilyen vallású — munkaadó köteles üzemét a hét valamelyik napján szüneteltetni s munkásának szabadságot adni.

Német kirovések Tel Avivban

Tel-avivi lapok panaszkodnak, hogy körülbelül 3000 fönyi német bevándorló egészen németnyelvű jelleget akar adni a városnak. Nagyon hangosak, mindent lekritizálnak, sőt kényszerítik a kereskedőket, hogy németül szolgálják ki őket. Orthodox lapok pedig még furcsább dolgot jelentenek. A Németországból kiűzött szélső neológok be akarnak rendezni orgonás és vegyes énekkarú I'tentiszteletet ריל . Sőt az egyik laptudósító beszélt egy fiatal leánnyal, aki egy berlini reformtemplomban (ahol tudvalevőleg a főima vasárnapon van) énekesnő volt és elmondta a hírlapírónak, hogy azt hiszi, nemsokára folytathatja tevékenységét Tel Avivban; mindenesetre különös neki, hogy itt a vasárnapot áttették — szombatra(!)

A munkácsi hitközségben

megint valami zavar állott be. Az eddigi ideiglenes intéző bizottság helyére a kormányzat egy Székely nevű iparkamarai titkárt nevezett ki kormánybiztosnak. Ez az intézkedés a hitközség jobbérzésű tagjaiban rendkívül kínos feltünést keltett, mert az uj kormánybiztos vegyes házasságban él. A főrabbi tiltakozott is az uj intézkedés ellen és igy pár nap óta a hitközségi iroda be van zárva és minden adminisztrativ munka szünetel. Egy másik különös eset is előadta magát; a megszünt „belzi" hitközség metszője, hitközségi és rendőri tilalom ellenére saját számlájára vágott, amire elítélték hat napi fogházra. Péntek este azután családja könyörgésére és az ideiglenes bizottság elnökének közbenjárására megengedték neki, hogy a szombatot otthon tölthesse.

Galantán közel az állomáshoz ujonnan, elegánsan berendezett szigoruan **orth. kóser vendéglő**
Jó, ízletes házikoszt. Utasoknak nagy árengedmény. **Lakodalmakat legolcsóbban vállalok!**
EHRENWALD LIPÓT, vendéglős, és bornagykereskedő

WEISZ MÓR
Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Orth. kóser keksz, kétszersült és sütemenygyára Budapest, VII. 22. --- Telefon: 4--65.
Keksz, levestészták és oplyaáruk. Diabetikusok részére „levegő"-kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

S'majsz hetiszidrához

(A hangosan zokogó Majse Rabénü)

Egy olvasónk ráirányítja figyelmünket *Jungreisz* gyöngyösi főrabbi érdekes, a mai időben nagyon időszerű, édesapjától közölt homiletikus fejtegetésére, amelyet atyjának széferje *(Tajrasz Majse Nószon)* előszavában írt.

A heti szidra elmondja, hogy Faraó leánya kinyitotta a ládikát és látta a „gyermeket", ime egy siró „fiú" és azt mondotta: „Bizonyára a héber gyermekek közül való" *(vatiftach vatir'éhü esz hajeled v'hinné náár bajche vatachmajl ólov vatajmer, mijaldé hoivrim ze)*. A szent szövegnek egyik különössége, hogy előbb gyermeknek *(jeled)* nevezi Majse Rabénüt, majd fiúnak *(náár)*. Ezt *Rasi* úgy magyarázza, hogy a csecsemő gyermeknek oly erős hangja volt, mint egy felnőtt fiunak. De azért még nem érthető, honnan következtette Fáraó leánya, hogy „ez a héberek gyermekeiből való".

A következtetés lélektani alapon a következő esetből magyarázható: Mária Terézia 200 év előtt rendeletet adott ki a prágai zsidók kiűzetésére. A hitközség erre szószólónak elküldte *Reb Zalman Emrichet*, aki egy hatalmas szál ember volt és mennydörgésszerüen hangzott a szava. Amikor megérkezett Bécsbe és kihallgatásra bocsájtották a királynő elé, az uralkodónő egészen megrendült a könyörgő hangerejétől és azt mondta neki:

— Mit kiabál itt?

— Azért hangzik olyan erősen a könyörgésem — mondotta —, mert az én torkomból ezer és ezer elnyomott zsidó kiált...

Ugyanilyen történetet beszélnek Rabbi Majse Teitelbaumról, mint 3 éves gyermekről, a későbbi hírneves ujhelyi czadikról a Jiszmach Majseról. A szédernél ültek és az apja elmondta neki a zsidóság nagy szenvedéseit, amelyeket Fáraó okozott. Erre a gyermek nagy elkeseredésében felugrik és nagyfiút felülmuló erős hangon azt kiabálja:

— Adjatok kezembe botot, hadd verjem meg az gonosz Fáraót...

A zsidóság szenvedéseinek átérzése a hang erősségét fokozta és így magyarázható az, hogy amikor Fáraó leánya hallotta a hatalmasan, keservesen síró gyermeket, azt mondotta, hogy „így csak egy zsidó gyermek sír, akinek torkából már most is ezren és ezren jajgatnak".

(Ezzel kapcsolatban meg lehet említeni azt az egészen időszerű keserű szólást, amellyel egy ujszülöttnek apja bejelentette barátjának, hogy pár napos fia rendkívül okos és a mai viszonyok legjobb kritikáját és jellemrajzát adja. — Hogy-hogy? — kérdi a másik. — A felelet pedig az volt: „Képzelje, állandóan sír a fiam, hát nem jellemzi legjobban a mai viszonyokat?")

Törökország nem akar német menekülteket befogadni

A német zsidóüldözés következtében a menekültek elhelyezésére a legfantasztikusabb hírek jelennek meg a sajtóban. Igy például a multkor aggályunkat fejeztük ki ama hír valódisága iránt, hogy 300.000 menekülő német zsidó ügyében a török kormánnyal tárgyalások folynak. Megemlítettük, hogy a mostani török kormányzat nacionális tulzása következtében még a jelenlegi törökországi zsidók is szívesen kivándorolnának. Aggályunk alaposnak bizonyult, mert kiderült, hogy egész másképen áll a helyzet. A konstantinápolyi (Istanbul) zsidó hitközség engedélyt kért a török kormánytól, hogy 30.000 (tehát nem 300.000) zsidó letelepedhessen Törökországban. A török kormány ezt a kérést elutasította. Csupán intellektuelek, egyetemi tanárok, stb. bevándorlását engedélyezi.

Mosni, surolni... nem fáradság többé!

A VIM könnyűszerrel tisztít mindent a háztartásban. A VIM kiadós és kíméletes. Kevés munkával ragyog minden a tisztaságtól. Nyugodtan használhatja, mert a VIM összetétele megfelel a rituális előírásoknak.

VIM

rituális hástartásban nélkülöshetetlen.

A megtérés sohasem késő

Elbeszélés az 50-es évekből, Lehmann nyomán 7.

Midőn a nyolc nap elteltével a küldöttség a miniszter előtt megjelent, ez őket nagyon hidegen fogadta.

— Önök tehát — mondá — semmi szín alatt nem akarnak elavult szokásaikkal fölhagyni?

— Kegyelmes uram, — felelé Ruhdorf, a küldöttség szónoka — szent vallásunknak nincsenek elavult szokásai, a mi vallásunk minden tanítása *tiszta és világos*, mint a nap.

— Frázisok, frázisok! — szólt a miniszter bosszusan. — Kérem, itt van egy emlékirat, melyben tények vannak fölsorolva. Válaszoljon nekem ezekre. Nincs-e Önöknek egy imájuk: a „Kol-nidré", mely által a zsidó minden megtett fogadalom és eskü alól feloldottnak gondolja magát?

— Kegyelmes uram, — felelé Ruhdorf — ez közönséges rágalom. A „Kol-nidré" által, melyet az Engesztelőnap előestéjén mondunk, nem valamely embernek, vagy hatóságnak szolgáltatott eskü-, ill. fogadalom alól kérünk felmentést, hanem csupán I'tennel való kapcsolatunkra vonatkozó fogadalmak alól. Mint például: ha valaki megfogadja, hogy bőjtölni fog, hogy bort nem iszik, vagy húst nem eszik; kizárólag ilyen természetű fogadalmakat jelentjük ki már előre, bizonyos formák betartása mellett — hatálytalanoknak.

— Lehetséges, lehetséges, — mondá a miniszter, — valami hasonlót mond az emlékirat is, csakhogy hozzáteszi, hogy a nagy tömeg ezt a finom megkülönböztetést nem érti, hanem a Kol-nidré által mindennemű fogadalom és eskü alól fölmentettnek hiszi magát, ami demoralizáló.

— Kegyelmes uram, bocsánatot kérek, hogy az ellentmondást megengedem magamnak. Kegyeskedjék egy bármilyen tanulatlan zsidót maga elé hivatni, tőle a Kol-nidré mibenléte felől érdeklődni s megtetszik győződni róla, hogy ilyesféle félremagyarázás még az ilyen zsidónál sem áll fenn.

Ruhdorf e szavaira a miniszter elhallgatott és a teremben mély csend lett. Egyszerre csak felhangzik a kiáltás: „Mi van eladó? Mi van eladó?"

A miniszter meghúzta a csöngetyűt és megparancsolta a belépő szolgának, hogy az utcán kiáltozó ószeres zsidót vezesse be.

Mosolyogva mondá ezután a küldöttségnek, hogy most mindjárt meggyőződünk róla, hogy a tanulatlan zsidó miképen fogja fel a Kol-nidré értelmét.

Az ószeres nem kevéssé volt meglepődve, midőn őt a miniszter elé hívták. Még jobban elálmélkodott, midőn a miniszternél több, általa jól ismert hitközségi embert talált, de mégis összeszedte magát és ő kezdte a beszédet:

— Jó napot, miniszter úr! Soká éljen a miniszter úr jó egészségben, talán valami eladnivalója van? Valamely aranysujtásos ócska uniformisról?...

— Nos, majd később odakünn üzletet is köthet; egyelőre néhány kérdésre kívánom feleletét.

— Kérdezzen csak, miniszter úr! Kérdezzen, amennyit akar, Abele Buxbaum majd felel. Talán épen zsidó ügyben? Oh, én abban is járatos vagyok. Boldogult rabbinknál ki- és bejáratos voltam és papnéknak sok komiszszióját elvégeztem.

— Jól van, jól. Tehát Abele Buxbaumnak hívják?

— Sokáig éljen a kegyelmes úr! Hát én már olyan híres ember vagyok, hogy a miniszter úr tudja a nevemet?

A miniszter szívből kacagott.

— Hiszen Maga mondta el különösen hangzó nevét előttem. Hanem térjünk a tárgyra. Többet tanult Ön a héberből, mint a világi tudományból?

— Oh, hogyne tanultam volna! Tudok jól imádkozni, jól héberül olvasni, mint bárki más.

— Nos, ez épen nekünk való ember lesz! — mondá a miniszter a küldöttség felé fordulva. — Mondja csak, Buxbaum úr, ismeri-e a Kol-nidré imát?

— Természetes, hogy ismerem. Oh, kegyelmes uram, az nagyon szép ima. Kol-nidré este, az a Jajm-kipür előestéje; akkor a zsinagóga zsúfolásig van tele. Ott van mindenki kivétel nélkül. Még a legvallástalanabbak is, kik egész évben távol maradnak I'ten szent hajlékától, akkor este ott állanak félelemmel és rettegéssel. Nem beszélnek, nem fecsegnek, hanem felveszik a halotti öltözéket és az imaköpenyt. A rabbi és két más előkelő ember az előimádkozó mellé állanak és sírva könyörögnek *(bijesivó sel maalo)*. Azután megkezdi a kántor a Kol-nidrét, síri csendben, először halkan, azután hangosabban, és végül egészen fönhangon. Ekkor eszébe jut mindenkinek az elmult év és különösen azok a cselekedetek, melyek nem épen a leghelyesebbek voltak. Mindenki sírva fakad és bűnbánóan beismeri, hogy ő gonosz, bűnös, könnyelmű, vétkes; és most van a szent engesztelési nap, midőn az Örökkévaló törvényt ül és följegyez mindenkit az élet, vagy az elmulás könyvébe; és elgondolja, hogy el vagyunk veszve, ha az I'ten számtalan bűneinket nem bocsátaná meg. Zokog, sír mindenki és gondolataiban bűneit bevallva, fohászkodik: „I'tenem, Atyám! Szánakozz rajtunk; kegyelmezz végtelen jóságodban a megtévedt, gyarló embernek. Bocsásd meg bűneinket: javulni akarunk és többé nem vétkezni. Ekkor az előimádkozó hozzákezd a „*Venisslach*" (Meg van bocsátva) imához és hisszük, hogy I'ten megbocsátott nekünk, mert hiszen javulást fogadtunk. Ez a Kol-nidré, Kegyelmes uram.

Ugy a miniszter, mint a többi jelenlevők könnyezni kezdtek, midőn ez az egyszerű ember elmondta egyszerű szavaival — azt a benyomást, melyet a Jajm-kipür előestéje gyakorol reá.

— Köszönöm, nagyon köszönöm Önnek, Buxbaum úr, szavait, mondá a miniszter.

Azután szolgájának csöngetett és elrendelte, hogy vezesse az ószerest inasához, hogy a már használaton kívül lévő régi ruhadarabokat a miniszter ruhatárából neki eladja. Buxbaum jó üzletet kötött; ezt azonban csak mellékesnek tartotta azzal a megtiszteltetéssel szemben, mely őt érte. Még évek mulva is büszkén beszélte, hogy a kegyelmes úr, ki soká éljen, hozzá fordult zsidó ügyben tanácsért.

Miután az ószeres eltávozott, mondá Ruhdorf:

— Kegyelmességed meggyőződhetett, hogy még a tanulatlan zsidó is miképen fogja föl a Kol-nidré tartalmát. Amit ő mondott nincs benn a szövegben, de erkölcsi felfogása tiszta és emelkedett.

— Igen, — válaszolt a miniszter és ezen felfogás semmiesetre sem hátrányos; de azért mégis különösnek, sőt helytelennek tartom, hogy a zsidóság nagyobb része másképen ismeri az imák értelmét, mint amilyen az a valóságban.

— Éppen azért akarunk olyan rabbit, ki gyermekeink vallásban való tanításáról és kiműveléséről gondoskodjék.

— Még több más pontot is tartalmaz az emlékirat; mindazonáltal kénytelen vagyok Önöket egyelőre elbocsátani, mert Őfenségéhez a nagyherceghez kell sietnem. Ügyükben pontos értesüléseket akarok szerezni, hogy jogosan és igazságosan dönthessek. *(Folyt köv.)*

Egy rizsini chószid története . . .

Rabbi Jiszróélnak, a rizsini rebbenek hive volt egy jámbor zsidó, aki minden hónapban meglátogatta mesterét. S minden látogatása alkalmával évek óta mindig ugyanazt az egy kérését kötötte a lelkére a rabbinak. Már az öregség küszöbén állt, házasságának hosszú ideje alatt nem született gyermeke, s egyre csak arra kérte a rabbit, másítsa meg végzetét, hadd maradjon utódja, ha majd meghal. A rebbe türelmesen hallgatta meg mindannyiszor; barátságosan vett búcsút tőle, de magát a kérést soha egy árva szóval nem érintette.

Egy este a chószid a feleségével beszélgetett s mint sok más este, meddőségére terelte a beszédet. S ekkor történt, hogy az asszony nem fojtotta panaszát megadóan magába, mint máskor. Vad erővel tört ki belőle a fájdalom. Hevesen patakzott a könnye. Szenvedélyes felindulása a férjét is megrendítette, úgy, hogy mintegy uj szemmel nézett a feleségére. Érezte, hogy fájdalmán kívül meddőségének szégyene is súlyosan nehezedik rája. Égő szánalom fogta el a férfit. Feltette magában, hogy panaszával ezuttal mégjobban, hevesebben megostromolja a rebbet, s nem tágít mellőle mindaddig, míg csak feleletre nem bírja. Ezt meg is mondotta feleségének, aki boldogan és türelmetlenül kapott a gondolaton, s lelkére beszélte férjét, hogy ne is várja meg a következő hónapot, hanem keljen tüstént útra. Türelmetlenségének a férfi nem tudott ellentállni. Reggelre kelve a rebbehez utazott és kiöntötte előtte lelkét.

Rabbi Jiszróél ezuttal oly barátságosan fogadta, hogy a chószid már beszéd közben eltelt bizalommal és reménységgel. De amikor befejezte a mondanivalóját, a mester oly sokáig hallgatott, hogy a chószid jókedve csakhamar ujra lelohadt tőle.

Végre megszólalt a rebbe:

— Barátom, segíthetek rajtad, de aggodalom fog el ha meg kell mutatnom azt az utat, amelyen célhoz jutsz. Nézd, a kettőtök élete már a naplemente árnyékában áll... Ha azt akarod, hogy teljesüljön a kívánságotok, fel kell áldoznotok munkás éveitek gyümölcsét, öregségtek gondtalanságát, egész vagyonotokat. Lesz fiad, karodon hordhatod még, de nélkülözések, bajok és gondok között kell majd felnevelned. Menj haza, beszéld meg feleségeddel a dolgot, s ha ő rááll, jöjj vissza, én majd utbaigazítalak.

A chószid haza is ment elmondott a feleségének mindent, amit a rabbitól megtudott. Mialatt beszélt, könnyes szemével nézett rá az asszony. Ragyogó báj ömlött el rajta. Ugy állt előtte, fiatalon és derülten, mint egykor, sok-sok év előtt, amikor eljegyezte magának. Tüstént kijelentette, hogy kész minden nélkülözésre, nem törődik földi keserüséggel, csak engedje meg neki a sors, hogy testéből sarjadzott gyermeket ringasson még a napfényben.

— Nézd, — mondotta — mi meddő asszonyok már életünkben is dideregve járunk a halál árnyékában. Mi hasznát veszem gazdagságnak, kényelmes életnek, ha egyszer meg kell halnom és nem marad utánam valaki, akiben tovább élhetek a földön.

Chószidunk tehát türelmesen útra kelt ujra, beállított a rebbehez, hogy átvegye tőle a kilátásba helyezett utasítást.

A mester pedig így szólt hozzá: z

— Emlékezetedbe idézem, hogy gyermekkorodban szüleid eljegyeztek egy leánnyal. Te aztán később elhagytad egy másik leány kedvéért, aki megtetszett neked. Egy szegény teremtés miattad szenvedte el ártatlanul a kitaszítottságnak minden keserüségét és kínját. Te pedig mentél a magad útján s leráztad szivedről az ő fájdalmát. Akkor kovácsoltad azokat a bilincseket, amik fogva tartják életed örömét. Az elhagyott leány könnye meddővé tette a feleségedet. Ha kiakarod engesztelni a vétket, meg kell találnod azt a leányt, akit egykor úgy megbántottál. Kérj bocsánatot tőle, de úgy, hogy utána a keserüségnek legkisebb szikrája is kialudjék a lelkében. De értsd meg jól, messzire, nagyon messzire lakik tőled s felkutatása sok bajjal jár. — Most pedig menj Baltába s ott várd be a vásárt, amelyet „zöld vasárnap" néven ismernek. Kutass, fürkéssz utána reggeltől estig, ne hagyj fel a kereséssel s ne engedd, hogy a csüggedés urrá legyen rajtad. Többet mondanom nem adatott, de neked megparancsoltatott, hogy keress, s ne lankadj el belé. Menj és ha ráakadsz arra az asszonyra, teljesítsd, amit vezeklés fejében kíván tőled...

A chószid megköszönte a tanácsot, felkészült az útra és elment Baltába. Szívszorongva várta a vásár első napját. Hajnali szürkületben még fel sem állították teljesen az utolsó bódékat, s már is ott van, nézte, hogy telik meg a tér, míg aztán körülzsibongta az örvénylő vásári lárma. A hangos sürgés-forgás szokatlanul hatott rá és fájdalmat okozott neki. De állhatatosan győzte a hajnal első órájától kezdve az éjszaka utolsó órájáig. S nem tágított, míg a tér ki nem ürült s nem látott többé egy árva lelket sem. Igy telt az első nap, másnap s minden következő nap. Figyelt minden hangra, belenézett minden arcba, megkérdezett minden embert, aki hajlott a szavára, hogy nyomára akadjon annak a nőnek, aki egyszer a gyerekkorában a menyasszonya volt.

Igy mult nap-nap után. Nem volt tekintet, nem akadt szó, amely útbaigazította volna. Ugy állt órák hosszat holtrafáradtan, éhesen, csalódástól gyötört szivvel a bódék között, kiabáló vásárosok s alkudozók tömegében. Igy virradt rá a vásár utolsó napja. A kereskedők összecsomagolták áruikat, zsákokat, meg ládákat raktak a kocsijukra. Az idegenek seregestől hagyták el a várost. Alkonyodott s a hunyó nap fényében már bontogatták a bódékat. Ezen a napon a mi chószidunk lázbetegként járt be minden utcát. Megállt minden fogadó előtt. Aggodalmaskodva tekintgetett minden idegen nő arcába, elkapott minden idegen hangot — minden hasztalan volt. A vásár vége felé közeledett, a határidő már lejárt. Utolsó reménye is kilobbant. Hirtelen elborult az ég, a nap szürkület nélkül folyt át az éjszakai sötétségbe, megeredt a zápor, az emberek abbahagyták munkájukat s legközelebbi házakba menekültek az átható nedvesség elől.

A chószid csak akkor ijedt föl, amikor már börig ázott s védőhelyet keresett ahol meghúzódhatnék. A közelben nagy sötét kapubejáratot vett észre, odasietett s belépett rajta. Kimerült testével ép a falhoz akart támaszkodni, amikor hir-

של פסח **Husvéti árut** az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztositék arra, hogy az áru és igy különösképen a husvéti áru megbizhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5. Telefon: 68-8-45.

telen suhogás érintette meg a fülét, mintha csak selyem női ruhához ért volna. Ijedten húzódott félre, hogy szabad helyet adjon közte, meg a ruha tulajdonosa között — így kivánta az illendőség. Felpillantott, s szeme lassan-lassan hozzászokott a mély homályhoz. Két asszonyt vett észre maga mellett. Amikor az imént sietve és szórakozottan fordult be a kapun elkerülték figyelmét. De máris levette róluk a szemét, — annyira elmerült komor gondolatainak örvényébe. Egy különös hangra azonban ijedten kapta föl fejét. Az egyik asszony nevetett, az volt, aki közvetlen közelében állt. Hangtalan, fájdalmas nevetés volt, olykor egy-egy remegő hang vegyült beléje, aminőt hasadó finom üveg hallat. Majd fojtott hangon beszélni kezdett, de a chószid megértette minden szavát:

— Nézd, gyerekkoromban ennek az embernek voltam a menyasszonya. Aztán eltaszított magától. Most is annyira irtózik tőlem, hogy mindent elkövet, csakhogy ne kerüljön közelembe.

A férfinek elállt a szíve-vére. A homályon keresztül izzó szemmel meredt a beszélőre. Tisztán kivehette: nyulánk, sápadt asszony volt merev, fekete ünnepi ruhában, fénylő haját meg arcát, félig fátyol takarta, a mellén és a két kezén drága ékszer villogott. Minél tovább nézte, annál jobban elszorult a szíve. Végül megemberelte magát, odalépett hozzá, lesütötte szemét s félénken így szólt:

— Mit mondasz, ó asszony?

A nő hangja remegve suhan el feléje: Uram, hát valóban elfelejtettél volna, ahogy a halottakat szokás? Igen, én vagyok az a leány, akit gyermekkoromban eljegyeztek veled s akit te méltatlannak találtál magadhoz. De azért mondd csak mi járatban vagy?

— Asszony, felelte a férfi, hadd mondjam el kertelés nélkül: miattad jöttem ide. Nem hallgatok el semmit. Házasságomon nincs áldás. Feleségem meddő. Nem született gyermekem. Életünk bibánatban telt. De lásd, a rizsinj rebbe látóvá tett. Tudom, hogy az életem hozzá van kötve, ahhoz a fájdalomhoz, amelyet én okoztam neked. Csak, ha megbocsátasz nekem úgy, hogy nem marad harag a szívedben, csak akkor hull le rólam a bűn bilincse. Feleségem öregségében gyermeket szül s nagysokára örömünk telik az életbe. Végtelen bajon vergődtem keresztül, e nap kedvéért. Oh, asszony, légy irgalmas hozzám. Teljesítek mindent, amit kimérsz rám, hogy jóvá tegyem a hibámat.

Az asszony odafordult hozzá s halkan beszélt. Minden szava gyöngyszemként vált le a szájáról, s úgy hullt alá a férfi szívében:

— Uram, I'ten kegyelmesebben bánt velem, semhogy ma fel tudnád fogni. Földi kincsben már nem telik örömöm. Szívem békéje nem vezeklésen múlik. De idehallgass. Van egy bátyám egy messzi faluban: Rabbi Léb, jámbor ember, de házát nagy szegénység sujtotta. Épen most készül férjhezadni a leányát, de szükséget lát mindenben, nincs egy árva fillérje s nem tudja honnan szerezzen kelengyét. A leányt majd ugyanaz a sors éri, mint egykor engem. Völegénye el fogja hagyni. Nagy kétségbeesés szakad rá meg a családjára. Ha azt akarod, hogy gyökerestől kiírtsam azt a fájdalmat, amelyet nekem okoztál, menj oda s vedd le róla meg a családjáról a bánatot. Kétszáz arany forintra van szüksége ahhoz, hogy minden rendben menjen, ha átadod nekik a pénzt, akkor meg vannak mentve. Menj és I'ten áldjon... — szólt és sietve kiment a kapun.

A chószidot megzavarta az asszony beszéde és gyors távozása. Most utána rohant, hogy visszatartsa. Még egyszer felragyogott az arca, még egyszer feléje fordult s mélabúsan így szólt:

— Barátom, hiába követsz. Messzire megyek. Sietnem kell.

Kezével bucsút intett azután eltünt.

Másnap a mi chószidunk elindult a nő bátyjának faluja felé, s mikor hetekig tartó, fárasztó út után odaérkezett, Rabbi Léb után kérdezősködött. R. Lébet zárkózott és komor hangulatban találta. Kevés hajlandóságot mutatott arra, hogy ismeretlen vendége előtt kiöntse szívét. De a sok és szivből jövő szó végre is beszédre birta. Bevallotta, hogy sulyos gondok gyötrik, mivel épen a napokban kell férjhezadnia a leányát. Véletlen csapások, rossz termés, földesurának fösvénysége arra kényszerítették, hogy felhasználja leánya hozományát. Háza népével ebből tengette életét. Az eljegyzést a leány gyermekkorában tartották meg, amikor még a hozzátartozói jómódban éltek. De a szerencsétlenség azóta nagyon is eltávolította a völegénytől, ha most nem tud eleget tenni a házassági szerződésnek, a völegény családja örömmel kap majd a kedvező alkalmon, hogy felbontsa az eljegyzést. Hiszen a menyasszony szegénysége régóta szálka a szemükben. Eddig is csak a becsület és illendőség kötötte őket. Gyermekének megvetés lenne a része, azért már hetek óta kétségbeesetten sírdogál szobájában.

— Nos, barátom, — vélte a chószid — talán megmenthetlek szorongott helyzetedből?

— Ugyan, — felelte R. Léb, — idegen létedre, mi birhatna rá, hogy segítségemre légy? és keserüen és hitetlenül mosolygott hozzá.

— Nos, — mondta a chószid — itt van nálam ez a 200 arany. Nem is tudnám jobb célra fordítani, minthogy reád bízom, tartsd meg, amíg csak szükséged van reá.

Az idegen becsületes arca lassan-lassan bizalmat keltett a házigazdában s most már tudni akarta ismeretlen létére, mivel szolgált rá arra, hogy írgalmat talált a szemében. A chószid elérkezettnek látta az időt, hogy vallomást tegyen sorsáról meg a küldetéséről és ezért így szólt:

— Eszter testvéred küldött ide. Ő kivánta, hogy legyek a segítségedre.

A házigazda e szavak hallatára elfordította az arcát s különös, bizonytalan hangon kérdezte:

— Hol láttad utoljára a testvéremet s mikor adott neked ilyen utasítást?

— Néhány hete annak, hogy a baltai nagyvásárban sok-sok év után ujra rátaláltam. Beszélt a helyzetedről s nagyon szívére vette a bánatodat. Meghagyta, siessek tüstént a segtíségedre, ime, ezért vagyok ma itt.

— Bolond, — kiáltotta a házigazda s arca tüzelt a haragtól. — Azért jöttél ide, hogy csúfot üzz a nyomoruságomból? Eszter testvérem tizenöt éve, hogy meghalt s tulajdon kezemmel ástam meg a sírját s temettem el őt.

A chószid erre mélyen felsóhajtott s eltakarta az arcát. Végül is megemberelte magát, megjött a szava s a halott leány bátyja előtt feltárta az igazságot.

Amikor leírta a kapualjban álló nő külsejét és ruháját, könny szökött R. Léb szemébe és aztán így szólt:

— Igen, úgy van, amint mondod, ilyen volt az arca, ilyen ruhát viselt, amikor 15 év előtt eltemettem. A te kedvedért jött fel sírjából egy rövid esti órára, hogy útbaigazítson. Testvérem, ezért szégyenkezés nélkül fogadom el tőled a pénzt.

Megáldották egymást s békességben váltak el egymástól.

A chószid ezután feleségével együtt a legnagyobb inségben tengődött, de I'ten megáldotta a frigyüket, fiuk született, kit dédelgetve felneveltek, s aki szükségük dacára öreg napjaikat megédesíttette.

„N...k"

AUSCH VILMOS ORTH כשר BAROMFIÜZLETÉT
áthelyezte: VII., Klauzál-tér 15 sz. alá
Figyelmes, pontos kiszolgálás. Dijtalan házhozszállitás.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz S'majsz, Tévész 19
Gyertyagyujtás (Bpest) 4.—
נר״ו kimenetele „ 4.50

Olvasóinkhoz!

Tisztelettel felkérjük nb. olvasóinkat, hogy lejárt előfizetésüket haladéktalanul megújitani szíveskedjenek. A rossz viszonyok dacára, minden hű olvasónk tartsa kötelességének az — egyes előfizető számára teljesen jelentéktelen — előfizetési dijat pontosan beküldeni, amivel az orthodox zsidóság szent ügyét támogatja. Régóta hátralékban levő, u. n. „előfizetők"-nek, amennyiben a dijat időközben be nem küldik, kénytelenek leszünk már a legközelebbi számot beszüntetni!

A „Zsidó Ujság" kiadóhivatala.

— ORTH. IPAROSOK ÉS KERESKEDŐK SZERVEZKEDÉSE. Budapesten orth. iparos és kereskedő körökben fontos szervezkedés indult meg takarékszövetkezettel párhuzamosan, önsegélyezés céljából. Legközelebbi gyűlés jan. 7-én, d. u. 5-kor, a Népasztal helyiségében, Wesselényi u. 13. sz. lesz. Minden érdeklődőt szivesen lát az Előkészitő Bizottság.

— A BUDAPESTI ORTHODOXIA GYÁSZA. A Garai-utca 48. szám alatti templomnak rabbija *Weinberger Salamon* e héten elhunyt 67 éves korában. Reb Sólem ismert egyénisége volt a pesti orthodox zsidóságnak, jámborsága, szelidsége, jó szive miatt mindenütt kedvelték. Tiszteletreméltó megjelenése viszszatükröztette lényének nemességét. Apja a hires nyegresti főrabbi volt, fivére R. S'müél Levy Weinberger, a kiváló dunaszerdahelyi gaon volt. Nagy részvéttel temették. Heszpedokat mondtak *Sussmann, Steif* hitközségi rabbik és Herskovits József a „Chinüch Neorim" egylet rabbija. A templom nevében, ahol hosszú éveken át áldásosan működött, *Paskusg* Mór bucsuztatta. *Vasárnap délután 4 órakor gyászistentisztelet lesz a Garai-utcai templomban,* ahol Herskovits rabbi tartja az emlékbeszédet. **תנצב״ה**

— A NYITRAI FŐRABBI TANITVÁNYAINAK TÖMÖRÜLÉSE. A nyitrai jesiva vezetősége fölkérte a Budapesten lakó volt növendékeket, hogy a maguk kebeléből bizottságot alakitsanak, amely előkészitő bizottság magyarországi csoportjaként működjék. Ez a bizottság meg is alakult, és ennek nevében fölkéri a jesiva az összes Magyarországon lakó volt (korompai, nagyszombati és nyitrai) tanitványokat, hogy *közöljék cimüket minél előbb:* Schönberger Fülöp úrral, Budapest (VII., Rombach ucca 2/c. „Herkules"). — A jesiva egyszersmind felkéri mindazokat, akik birtokában vannak a főrabbi volt tanitványai cimeinek, hogy ezeket tudassák vele: Rabbinatsschule, Nitra, Postfach 27/a.

— A HUSZTI RABBIKÉRDÉS. Tudósitónk jelenti: A rabbikérdés megoldásának jelenlegi állása még mindig homályos. Az alapszabályok értelmében még egy választás lesz, feltéve, ha közben a hitk. közgyűlés egyhangúlag nem döntene a kérdésben.

— A KISVÁRDAI TALMUDTÓRA, mely Lefkovics Miksa elnöklete alatt mintaszerűen működik, a napokban ejtette meg választásait. Elnök újból Lefkovics Miksa lett; Kroó Andor alelnök, Stern Dániel, Ehrmann Bernát gondnokok, Scharf A. pénztáros, Galet S. ellenőr. Választmány: Ehrmann Éliás, Osztreicher Áron, Klein Mór, Mandel Benjámin, Friedmann Béla, Scher József, Teichmann Mór, Schwarcz Béla stb.

— HEVES VÁLASZTÁSI KÜZDELEM NYIRBÁTORBAN. A nyirbátori orth. hitközségi választás a napokban mindvégig izgalmas hangulatban zajlott le. Két párt mérkőzött egymással a választáson, melyet Lefkovics Jenő választási elnök kellő tapintattal vezetett. Eredmény: Goldstein Sámuel elnök, Keszler Izráel ügyv. alelnök, Lefkovics Adolf II. alelnök, Friedman Samu pénztáros, Schwarz Herman és Lőwy Adolf gondnokok. Képviselőtestület: Lefkovics Jenő, Bleier Izráel, Kellner I., Hercz Alter és Izidor stb.

— SZIJÜM ABAUJSZÁNTÓN. A jesiva növendékei Öhlbaum József és Blau Jenő rendezésével lélekemelő ünnepséggel fejezték be Chanuka utolsó estéjén *„Avajdó Zóro"* traktátusát. A 150 teritékes vacsorát Deutsch Jenő főrabbi *hadron*-drósója vezette be. A mélyértelmű és a talmudi problémákat élesen megvilágító beszéd végigvezette a hallgatóságot a traktátus szügjőinak során. A lelkesen ünnepelt főrabbi ezután kitünő homiletikai beszédet tartott, amelyben köszönetet mondott a hitközségnek a jesiva hathatós támogatásáért, mesterien felépitett gondolataiban buzditotta növendékeit a további lelkes munkára és a Tóra ösvényen jelölte meg a zsidó ifjuság utját. A növendékek sorából hadront mondtak: Stern József gabe (Tálya), Sacher P., Eichel N., Feldmann V. (Bpest), Biedermann M., Friedmann N., (Abaujszántó), Weisz L. (Encs). A jelenvolt hitk. tagok közül felszólaltak: Rosenberg Manó alelnök, Engel Péter, dr. Freund Artur, Weisz Adolf, Blau Zoltán.

— HALÁLESET. *Husztról* irják nekünk: Hosszas szenvedés után 53 éves korában elhunyt Huszton Kahan Márton butorkereskedő. A hitközség egyik előkelő és rendkivül jólelkű tagját vesztette benne, éveken át támogatott egyes szegény családokat állandóan, házánál hetenként átlag 200 szegény ember kapott ennivalót. Bucsuztatták a királyházai, lipsai főrabbik, Friedmann huszti rabbi és több tamudtudós.

— SZIJÜM SOPRONBAN. A jesiva „Kszübajsz" traktátust jólsikerült szijüm keretében befejezte. A hadront Posen Simon főrabbi a jesiva kiváló vezetője tartotta nagy elokvenciával, majd Müller rabbi beszélt hatásosan. Beszéltek meg: Wachtl S. (Pápa), Mandlovits S. D., Schwarcz E., Bernáth Zs. (Bpest).

Aranyosmaróton vasárnap temették a közönség mély részvéte mellett, Klein Adolfot, az orth. hitközség egyik alapítóját. A főrabbi távollétében a család felkérésére az éppen ott időző Schlesinger Márkusz kismartoni főrabbi méltatta megrázó gyászbeszéd keretében az elhunyt kiváló erényeit és a hitközség körül kifejtett áldásos működését.

— BEKÜLDÖTT HIREK. *Szarvason* újonnan megalakult a T. B., mely a főrabbi felügyelete alatt működik. Tisztikar: Rosenberg A., Schwarcz M. elnökök, Schlesinger B. gondnok, Lőwy S. ellenőr, Lőwy A., Rosenberg Z. stb. választm. — *Gyömörén* megalakult az orth. leány- és nőegylet, melynek létesitésén különösen Fellner Szidónia úrhölgy fáradozott nagy buzgalommal. — A *váci T. B.* új tisztikara: Hirschfeld Ottó elnök, Berger Károly alelnök, Buchinger Jenő titkár, Weinberger E. gondnok, Hirschfeld Izidor pénztáros, Blumenthal S. ellenőr, Weinberger H. könyvtáros, Teltsch B. jegyző. Választmány: Dach József, Abelesz Ignác és Dezső, Hermann Máyer, Silberstein Mór, Farkovics D., Reichenberg Máyer, Büschitz József, Herzfeld Jenő, id. Winkler B., Abelesz D. — A *nógrádberceli* misnájosz-chevra, Jungreisz néhai kassai főrabbi Jahrzeitja alkalmából szijümöt rendezett. A berceli és Knöpfler sziráki főrabbik beszéltek. — Az *újpesti* T. B. új tisztikara: Friedländer S. elnök, Weingarten D. alelnök, Friedländer D. háznagy, Malek B. titkár, Gerstenfeld S. pénztáros, Zinner T. ellenőr, Bárál S. könyvtáros. — A *váci*

Libafüstölt! Orth. כשר prima füstölt libamell, a makói főrabbi hechserével, minden darab leplombálva, kg.-ja P 3·— frankó. 5 kg. postacsomagokban utánvéttel szállitja:
Blau Izsák, Makó.

orth. nőegylet Pápa Sándorné elnöknőnél rendezett jótékonycélú teaestélyén kiválóan szerepeltek: Abelesz Anni, Grünfeld Aranka és Irén, Pápa Ilona és Edit, Winkler Nelli, Mann Rózsi, Lefkovics Lea, Kollman Sári, Katz Teri. A háziasszonyi teendőket Pápa Sándorné, Ungár Árminné, Hirschfeld Lipótné és Schwarcz Simonné látták el. — A *tornaalja* „Ateresz Bachurim" mult szombaton ünnepélyesen felavatta új helyiségét. Freund Fülöp egyleti előadó elokvens beszéde után Hoffmann M. Simon rabbi magasröptű charifusz-magidusz beszed keretében vázolta az ifjú generáció Tóraszellemű nevelésének fontosságát.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Kerpel Tilda Mattersburg és *Schlesinger Tibor* Budapest, jegyesek.

Elbogen Adélka Hajdúböszörmény, *Grosz Elek* Zsarolyán, jegyesek.

Tauber Bössike Budapest és *Leichter Béla* Tiszadada-Bpest, jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Guttmann Margitkát Szarvasról eljegyezte *Meer Henrik* tisztviselő, Budapest-Olaszliszka. (Minden külön értesites helyett.)

הננו מברכים כברכת מולא שבא ונדי יאה לרגלי ארושיו את כבוד חברנו חב' ה' המופלג ומושלם חתן תמים למעלות כשרת מו"ה אלי' גראסס נ"י מק"ק ושאראליאן. ישיבה הרמה דק"ק דעברעצין

Katz Salamon, az egri orthodoxia egyik kiváló tagja, szombaton ünnepelte fia barmiczvóját. Az ifjú, aki a „Jeszajdé Hatajró" növendéke, pompás charifüszt és magidüsz-drósót mondott. A dúsan terített szüdasz miczvó fényét sok divré tajró emelte.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsdetag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliánsáruk alkalmi áron való megbízható beszerzést forrása.* Kivánatra választékot küld

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

TÖBBEKNEK: Közleményeik legközelebb.

A. V.: Készséggel megállapitjuk, hogy a dec. 18-i számunkban *A Szentföldről* cim alatt megjelent cikk első része nem az Ön tollából ered. Aláirása csupán a második részre vonatkozik.

GALANTAI „CH. T.": Multheti számunk 4. oldalán *„Volt jesivanövendékek tömörülése"* c. cikk, a 8. sortól kezdve helyesen igy szól: Megállapitást nyert, hogy a galantai jesiván *Magyarországból egyedül* is jelenleg 50 növendék veszi igénybe a menzát, a legcsekélyebb hozzájárulás nélkül. Ezért felkéretnek az összes magyarországi volt növendékek, hogy az egyesületnek pontosan fizető tagjai sorába lépjenek.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések dijszabása Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelek továbbitásához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

Budapesti orth. izr. hitközség

Azon vidéki baromfikereskedők, kik a budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbisága által előírt feltételek mellett orth. kóser vágású baromfit a felügyeletünk alatt álló fővárosi kereskedőknek szállitani óhajtanak, pályázati kérvényüket legkésőbb január 10-ig hitközségünk irodájában (VII., Dob utca 35.) nyujtsák be, ahol a feltételek megtudhatók.

Budapest, 1934. január hó 3.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség elöljárósága

A diósjenői és nógrádi orth. hitközségek közös metszői állására pályázatot hirdetnek. Pályázótól megkivántatik: 3 elismert orth. rabbitól kaboló, magyar állampolgárság. Lehetőleg 30 évesnél nem idősebb nős ember legyen. Fizetés megegyezés szerint, lakás, fűtés. Az állás P 500 lelépés ellenében nyerhető el. Pályázatok január 15-ig a köv. címre küldendők: Pollák Zakariás főrabbi, Nagyoroszi.

Apró hirdetések

URI orth. házban 2 szoba teljes penzióval kiadó. Pollák, Bpest, V., Mária Valéria u. 1.

NEVELŐ kisasszony, éves bizonyitványnyal orth. házban állást keres. Pollák, VI., Mozsár u. 4.

NYOMDASZTANONC, ki egy évig tanult, lakásért és ellátásért állást keres. Beszél magyarul, németül, szlovákul. Cim: Müllernél, Bratislava, Edlovdvor.

EGY PENGŐÉRT megrendelhető a kitünő széfer *„Tajrász Majse Nószon."* Cim: Jungreisz Antal főrabbi, Gyöngyös.

JÓ MEGJELENÉSŰ, külföldi tapasztalatokat szerzett 22 éves bócher benősülne vallásos családba, komoly üzletbe, vagy iparüzembe. „Minden információt kibir" jelige.

SZERÉNYIGÉNYŰ félárva, 20 éves varrni tudó, 4 polgárit végzett zsidóleány, elmenne háztartásba, vagy gyermekekhez. Cim: Weisz Klára, Erdőtelek (Heves m.)

HASOVASZ AVÉDO. Hitközségünk *Kinjon Széforim* tulajdonát képező és pecsétjével ellátott két drb *„Ajr Hachamo* c. széfert valaki eltulajdonitotta. Az esetleges megvásárló felkéretik, hogy a kiadásai megtéritése mellett a széferokat cimemre eljuttassa. Eljovits Lázár, Hajdunánás.

SZOMBATTARTÓ fiatal droguista- és festékkereskedő segéd állást keres. „Iparvegyész" jelige.

FORGALMAS vidéki városban jól bevezetett orth. kóser étterem átadó. Cim kettőslappal a kiadóban.

NEVELŐNŐT, vallásosat, 2 gyermek mellé keresek. Nyelvtudással előnyben. Schreiber Sámuel, Nyiregyháza, Károlyi-tér 8.

KERESEK intelligens jó megjelenésű lányomnak olyan intelligens, vallásos talmudtudós fiatalembert, akit a polgári házasság megkötése után, mint rabbit, Amerikába saját költségemen kijuttatok. Amennyiben keresett fiatalember már itt exiszteneiával rendelkezik, ez esetben tisztességes hozományt adok. Ajánlatok „Amerika" jelige alatt.

MEGÉLHETÉST nyujtó cipőkrémüzem 1000 pengővel átvehető, bárhol felállitható, laikust kitanitok. Tronstein Henrik, Hidasnémeti.

30—40 ÉV KÖRÜLI, kimondottan vallásos, megbizható orth. nőt keresek háztartásomba, teljes ellátásért, család mellé. Családtagként jó bánásmódban lesz része. „Családtag" jeligére.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

Legművészibb

párókát

már 40 év óta

PESSL

udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet hajmunka műhelye készit. Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

Budapest, 1934. január 12. 5694. Tévész 25. **40 fillér** **X. évfolyam 2. sz.**

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז"צ"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48. Telefon: 42-5-90. Csekkszámla: 50.791 **EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ** Külföldre 25 P

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Korein Dezső: Közgazdasági glosszák

Németországban, ahol most *dr. Schacht* a Birodalmi Bank elnöke irányítja a közgazdasági életet, a folyamatban levő bank-ankéten az előadó azt állapította meg, hogy a zsidó bankok rosszul kalkuláltak és ügyfeleiknek oly alacsony kamatot számítottak fel, hogy velük az árja bankok nem tudtak lépést tartani, ami azt jelenti, hogy szerintük a jól kalkuláló, azaz vastag uzsorakamatra dolgozó árja bankokkal szemben a zsidó bankok tisztességtelen versenyt támasztottak. Hitlerországban tehát, ahol a rögeszmék valósággal kergetik egymást, *ujabban azt olvassák fejünkre, hogy üzletileg nem tudunk kalkulálni. Eddig az volt a baj, hogy árdrágítók voltunk. Most pedig azt vetik szemünkre, hogy nem tudunk kalkulálni.* Akármit csinál tehát a zsidó kereskedő, a középkori comburantur-t kiáltják feléje.

*

Nálunk kikezdték a falusi boltosokat, akik pedig nemcsak becsületes kiszolgálói, hanem igaz barátjai és tanácsadói voltak a magyar kisgazdának. Nyakukra hozták a fogyasztási szövetkezeteket, amelyek a keserves adófillérekből eredő állami támogatásokkal és hitelekkel, sógorsági és komasági alapon felépített költségapparátussal akarták a zsidó boltos „áruuzsoráját" letörni. Pedig éppen ellenkezőjét tapasztalta a falu közönsége. Ahelyett, hogy a szövetkezeti boltok olcsóbb és jobb árut hoztak volna forgalomba, drágábbak voltak a szorgalmasan, kis költséggel dolgozó kiskereskedőnél, aki idegen személyzet helyett családtagjaival robotolt kora reggeltől késő estig falusi kis szatócsüzletében. Azonkívül még ha nehezére is esett, áldozatok árán hitelt nyujtott a kisgazdáknak. Ezt természetesen a szövetkezet vezetősége nem látta szívesen és *többizben megtörtént, hogy a kereskedőt, tisztességtelen verseny miatt bepanaszolták a közigazgatási hatóságnál. Tisztességtelen a zsidó boltos, mert olcsóbban ad a nagy költségekkel dolgozó szövetkezetnél.*

A legkiválóbb nemzetgazdászok kialakult egyöntetű megállapítása, hogy a magángazdasági életben való adminisztrációs beavatkozás nagyon káros befolyást gyakorol annak fejlődésére.

Egyébként az államnak a szövetkezetek és Futurák dédelgetését szolgáló belső gazdaságpolitikája káros a magángazdaság prosperitása és az állam financiális szempontjából egyaránt. Mert egyfelől a magángazdaság erejéből elvont pénzek legyengítik az amugyis válsággal küzdő adóalanyok vagyoni és jövedelmi helyzetét, másfelől pedig bénítják a gazdasági erők szabadversenyét. Hogy ez a belső gazdaságpolitika minálunk főleg felekezetünk tagjainak kereseti forrását érinti legközelebbről, kézenfekvő dolog. Hisz a kereskedelem és ipar fellendítői, valamint a modern financiák alátámasztói hazánkban főleg felekezetünkből rekrutálódnak.

Hogy a hazai hitelszervezet a világválság közepette oly szilárdul állta meg helyét, a sokat ócsárolt „zsidó bankok" elvitathatatlan nagy érdeme. — Mert a hitelélet strukturáját nem lehet demagógiával fenntartani, hanem csak reális számítási alapon.

Ugyanezt mondotta vasárnap *Szabó Imre* esperes beszédében, aki azon őszinte vallomást tette, hogy *„a hazai ipar és kereskedelem fejlődését kizárólag a zsidóságnak köszönhetjük."*

*

Igy vagyunk mi zsidók a közgazdasági életben. Ha jól kalkulálunk uzsorások vagyunk. Ha viszont olcsón adunk, tisztességtelen versenyt támasztunk, akkor tehát ez a baj. Pedig ha valahol, ugy a kereskedelmi és ipari téren áll az a megdönthetetlen tétel, hogy nem az irigység vagy féltékenység által diktált feljelentések mérvadók a közgazdasági életben, *hanem rátermettség, élelmesség, szorgalom és becsületesség az, ami a rendes kereskedőt a kontár és aluszékonytól éles határvonalakkal elválasztja.* Még a német birodalom jelenlegi gazdasági minisztere is kénytelen beismerni, hogy *„a gazdasági életben csak a tisztességes és nem tisztességes kereskedők között kell különbséget tenni és nem ismer különbséget árja és nemárja cégek között."* Irásom közben mutatják a „Nemzeti Ujság" karácsonyi számát, amelyben *Wolff Károly* többek között a következőket mondja: *„Sohasem felejtem el, hogy egy keresztény uradalomtól vásároltam egy kosár almát s a kosár tetején prima árú volt, a belsejében azonban csupa szemét." Mily szerencse, hogy Wolff úr almaszállitója nem zsidó volt, mert ez esetben mindnyájunkat szolidárissá tett volna az almabecsapás miatt.* Végül még egyet. A fogyasztó közönség szempontjából nem az a fontos, hogy kiszolgálója melyik templomba jár imádkozni, hanem kizárólag az, hogy egészséges verseny kifejlődése révén kevés pénzért jót és olcsón vásárolhasson. *Mert mindenütt lehet felekezeti jelszavakkal handabandázni, csak a kereskedelem és ipar terén nem. Ott egyedül csak a becsületes és megbizható kiszolgálás mérvadó, semmi más.* Mert itt már nem babra megy a játék, hanem a közönségnek lesoványodott zsebére és keservesen megkeresett filléreire. Nem szabad tehát hamisitatlan árja módon magasan kalkulálni, hanem szorgalmas munkával, nagy forgalommal és kevés haszonnal kell a fogyasztóközönséget kiszolgálni. Ez a lelkiismeretes boltos régi bevált jó kalkulációja.